

Zădărnice, Administrațiunea
i Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Brevetele neînfricate nu se primesc.
Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anuclari:
Brașov, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena
R. Moss, Haasenstein & Vogler (Otto
Moss), H. Schalek, Alois Herndl, M.
Dukas, A. Oppelich, J. Donnerberg; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Eck-
stein Bernat; în Frankfurt: G. L.
Daube; în Hamburg: A. Slesner.
Prețurile inserțiilor: o serie
garantată pe o săptămână 6 or. și
30 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagină a III-a o
serie 10 or. v. a. sau 90 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU XVI

„Gazeta“ este în fă-care și
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiul
I: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Unu exemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atâtă abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 209.

Brașov, Mercuri, 22 Septembrie (4 Octombrie)

1893.

Nou abonament la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Cu 1 Octombrie 1893 st. v.
se deschide nou abonament,
la care invităm pe toți amicii și
sprijinitorii țării noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:	
pe un an	12 fl.
pe șase luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.
Pentru România și străinătate:	
pe un an	40 franci
pe șase luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonamente la numerele cu data
de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria:	
pe un an	2 fl.
pe șase luni	1 fl.
Pentru România și străinătate:	
pe un an	8 franci
pe șase luni	4 „

Abonarea se poate face mai ușor
prin mandate postale.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei“

Luptele Boemilor.

Brașov, 21 Septembrie v.

Peste o săptămână se va redeschide parlamentul central din Viena și între cele două agende ale lui va fi discuțiunea asupra stării excepționale, ce a introdus-o guvernul în Boemia și prin care situațiunea politică internă a Austriei a devenit atât de încordată.

Nu se știe încă ce atitudine vor observa deputații cehi în camera din Viena. Se vorbește, că Cehii tineri ar fi decizi să facă obstrucțiune parlamentară și a răspunde astfel la proclamarea stării excepționale pen-

tru Praga și juru. Unele foi mai lătesc faima, că deputații cehi din cameră ar avea de gând să facă eventual și opozițiune pasivă și a părăsi cu toții parlamentul.

Manifestul Cehilor tineri, ce a fost de mult anunțat, și dela care s'aștepta s'aducă oarecare lumină asupra deciziunilor, ce le-a luat partida conducătoare a Cehilor, încă nu s'a publicat, der din câte au transpirat despre cuprinsul lui, nu rezultă alta, decât că ei sunt decizi să facă și în viitor regimului de față opozițiune pefată și energică.

Acest manifest, prin care Cehii voiesc să protesteze în contra măsurilor despotice ale ministerului Taaffe, se vede, că a ajuns, mai înainte de a fi publicat, la cunoștința toții parisienne „Temps“, care îi face o critică nu prea măgulitoare, dîcîndu că nu ar fi destul de dibaciu formulat și că nu indică nici o liniă de conduită, care ar pute scotă cestiunea boemă din cercul vițios, în care se află de doi ani și mai bine.

Numitul diaru constată, că contele Taaffe a făcut o mare greșelă, când la tratările de împăciuire din Viena n'a invitat și pe Cehii tineri, căci trebuia să știe, că o învoire făcută numai între Cehii bătrâni și între Germani va fi un copil născut mort. Der și Cehii tineri, dice, au greșit, căci ei trebuiau să manevreze pe același teren parlamentar, ca contrarii lor germani, să opereze cu înțelepciune și cu perseverență și să fiă cu multă răbdare. Ei însă au desprețuit pe contrari, crezîndu, că au de a face numai cu politica unui ministru.

„Temps“ critică mai departe atitudinea Cehilor tineri, pentru că n'au umblat să câștige votul nobilimei și al marilor proprietari, dintre cari cea mai mare parte s'au

pronunțat și ei în dietă contra punctațiunilor dela Viena și cari sunt foarte puternici și ar fi putut să afle ascultare la guvern și la împăratul. Pe aceștia ei iau instrăinat și „acestui singur vot, care pute fi ascultat, ei au substituit strigătele de stradă“.

Nu voim să cercetăm aici întru câtă părerea acesta a foiei franceze este independentă, sau este influențată de informațiuni unilaterale ce le-a primit. Amu relevanto numai, pentru-că ea cuprinde imputările capitale, ce li-se fac Cehilor tineri și din partea conaționalilor lor din partida Cehilor bătrâni.

Este trist, că tocmai în momentele aceste grave se simte așa de tare lipsa unei solidarități strînse între partidele cehice. Se ridică cu drept cuvînt vocă, cari ceru concentrarea tuturor puterilor și cooperarea tuturor partidelor pentru înfruntarea periculelor. Acesta ar fi nu numai de dorit, der neapărat de lipsă, pentru ca cestiunea boemă să iasă la liman.

Cum se se facă însă acesta concentrare și cooperare? Aici e greutatea. Cehii bătrâni se plîng, că Cehii tineri înțeleg sub cooperare, ca toți să se supună dictatului lor și acesta nu-o voru cei dintâi una cu capul, susținîndu că direcțiunea politică a acestor din urmă s'ar fi dovedit a fi greșită.

Cehii tineri, se n'înțelege, nu rămân dator cu răspunsul și așa animositățile se continuă între cele două partide cehice, ceea ce este un mare rău pentru cauza boemă.

Patriotismul Cehilor însă va trebui să învingă și credem că va și învinge toate pedecile în fața periculelor, de cari este amenințată adă Boemia.

Probabil că va urma în curînd un regim polonez-german în Austria, cum a dîsu deputatul

Eim cătră corespondentul unui diaru ruscă, și acesta va fi semnalul cel mai puternic pentru strînsa raliere a tuturor partidelor cehice.

Cătră pentru starea excepțională acelaș deputat a dîsu, că nu s'așteptă ca ea să aibă aceleași urmări, cari le-a avut starea de asediu dela 1869, nu s'așteptă că va aduce cu sine recunoscerea dreptului public boem, der „situațiunea politică în Boemia și în Austria se va îmbunătăți fără îndoială, decă poporul ceh va suporta acesta nouă încercare cu demnitate“.

De acestă părere suntem și noi. Nu se poate, ca luptele rezolute ale Cehilor să n'aibă în cele din urmă un rezultat favorabil pentru Boemia și pentru soluțiunea cestiunii naționalităților în Austria și în întreaga monarhiă.

CRONICA POLITICA

— 21 Septembrie.

Diaryl „Politik“ publică o corespondență din Viena, care se ocupă cu cestiunea trientină. Cestiunea acesta — dice corespondența amintită — în sesiunea viitoare se va aduce în ore care formă pe tapet. În care formă însă, nu știu nici chiar aceia, cari plănuesc a o aduce în discuțiune. Nu e sigură, ba nici nu e probabilă, că ore succede-le va a aduna atâtea voturi, câte sunt necesare pentru un proiect. Din stînga poate o va subscrie Dr. Kronawetter și poate Pernestoffer, er în dreptă în cazul cel mai favorabil 2—3 Români. Contele Taaffe, care însuși a fost loțiitor în Tirol, nu vră să știe nimica de o împărțire a țării, sau de o autonomă mei largă a Trientului. Acesta, se înțelege, nu eschide împlinirea unor pretensiuni administrative ale Italianilor. De fapt există deja în Trient un despărțiment propriu al loțiitoriei, der concesionile administrative încă nu sunt autonomă politică, pe care o cer Trientini. Un Trient politic-autonom, cu o dietă în miniatură, ar conduce numai la confuziuni internațio-

FOILETONULU „GAZ TRANS.“

Unul pentru altul.

Narațiune de François Coppée.

Înainte cu zece ani elu fu întâia oară arestat pentru vagabundegiu și elu dîse la interogatoriu următoarele cătră judecător:

„Mă chiamă Franciscu Leture și de un jumătate de an slujesc la un cântăreț de strade, trebuind să cânt totdeauna împreună cu el și apoi să strig rețenul: „Cumpărați noue cântece! Costă nu mai două parale!“ Deorece însă mă tot bătea, am fugit dela el și așa m'a aflat poliția pribegind prin șanțuri orașului. Mama mea a fost o harnică spălătoră în Montmartre, unde câștiga mulți bani, pentru că avea să spele pentru ohelneri. Dăminea trebuia să mă culcu de vreme, pentru că ea totdeauna mergea la joă, der peste săptămână mă trimetea la șoolă la anurile de caritate. În urmă mama mea s'a maritat după un polițist, și atunci nu mai mergea nicidăcum, pentru-că elu o apăta mereu în contra mea. Nu-i mirare der, că am fugit de acasă și petreceam

totă diulica la comedianții de pe piața Clichy. Scurtă timp după aceea tatăl meu vitreg își pierdu postul, era mama mea mușterii, până în cele din urmă ea muri de oțică în spital. Fi-voiu băgat în închisore, domnule jude?“

Feciorașul cu fruntea mică și cu ochii împungători vorbea cu atâtea cinism, ca un om mare.

Deorece nu-lu reclamase nimeni, l'au băgat în institutul pentru tinerii scăpați. Era leneș, certăreț, și nebdaciu, și așa n'a învățat alta, decât a împleti scaune. Din fatalitate elu a trebuit să iasă cu 17 ani din acel institut și curînd se întelni pe stradele parisului cu camarazi săi destrămați, așa că după câteva luni a fost erăși arestat, pentru-că furase dintr'un galantă o păreche de ghete. A fost condamnat la un an închisore și fu internat în St. Pelagie, unde trebuia să curețe oisemele arestanților politici.

După ce și împlini pedepsa, rețacea din nou pe stradele Parisului, fiind mereu observat de poliția, ca un cărăbuș, pe care un copil ilu ține legat de ață. Era unul din acei fugari rătăcitori și fricoși, pe

carilegea aoi îi arestază, aoi îi liberază, oum aruncă un pesouitor platoniu unu pesce în lacul său, ca să ne se desopuleze. Așa o duse Leture, până ajunse la miliția. Cine știe, decă onorea militară și disciplina nu l'ar fi mântuit. Când a fost aflat în societatea unor vagabunzi, cari buzunăreau pe bețivi, elu susțin energiou, că nu este vinovat; der viața lui anterioară mărturisea în contra lui și a fost trimis pe trei ani la Palissy. Aici era ocupat cu confecționarea de jucării pentru copii, așa că timpul îi trecu iute. Abia își recăștigă însă libertatea, și fu erăși prins la un furt de nopte cu spargere, care crimă a trebuit să o plătescă cu închisore grea de cinci ani.

În Toulon, unde ou-o ghulea, ce i era acățată de un picior, trebuia să severscă muncă grea în port, petrecu elu cinci teribile veri și ierni. Liberat și de aici, a lucrat câva timp la riu în Vernau, s'a strecurat apoi de sub ochii poliției și s'a reintors, ca vagabund, în Paris.

Avea 45 de franci în busunard și deorece în cursul timpului vechii săi camarad se împrăștiară, elu a putut intra ușor

la o chiriașă la o femeie bătrână, căreia i-a spus, că este marinar și că la un naufragiu și-a pierdut toate hărțile; acum își caută un alt câștig.

Fața sa arsă de soare, mânil sale ce erau scorbore de multă muncă precum și anumite expresiuni de marinar, ce le învățase la Toulon, confirmau adevărul povestirii lui. Când, într'o di, cuteză a face o plimbare pe strade, ajunse până la Montmartre și reminiscențele din copilăria lui ilu făcură să se oprăcă la ușa școlii surorilor de caritate, unde a fost învățat să citească. Findă căldura era mare, ușa a fost deschisă, așa că i-a fost ușor să arunce o privire în interiorul școlii. Niciu nu s'a fost schimbat, nici zugrăvelă păreților, nici crucifixul, nici mobilele și reuisele. Deodată oeti sentința, ce era cu litere de aur de-asupra ușei:

„Unu păcătos, care se poădesce, face mai mare bucură în ceriu, ca 99 de drepti“.

Acuma de sigur era o pauză pentru recreare, căci învățătorul nu mai șede pe catedră, ci la o masă, unde părea că istorisese ceva școlărilor atenți. Cu cătră bunăvoință privea învățătorul la școlari și

nale. — Că pretensiunile Italianilor din Tirolul de sud, cel puțin în forma espusă în Memorandul lor înaintat monarhului la Innsbruck, sunt deocamdată numai *pia desiderie*, — se poate concluda din răspunsul prealabil, — pe care l'am publicat ieri. — în care se face amintire de „interesele mai înalte ale statului.“

La 27 a lunii trecute, marele politician englez, Gladstone, a sosit în Edinburgh, unde într'un discurs a vorbit în contra camerei lordurilor. Înainte de a veni la cestiunea aceasta, bătrânul politician s'a ocupat cu cestiunea lucrătorilor, și a spus, că va trebui introdusă în mine munca de 8 ore. Trecând apoi la relațiunile lordurilor față cu oamenii de rând, citează cuvintele lui Chamberlain: „Camera lordurilor de o sută de ani încoace n'a contribuit nici cu o iotă la libertățile populare, s'au promovarea binelui comun. În timpul acesta ea a conservat toate abuzurile și a protegiat toate privilegiile; a denegat dreptatea și a întârziat reformele“. Camera lordurilor nu se poate pune față în față cu camera de jos, căci aceea nu reprezintă pe nimeni și nu e responsabilă nimenuia, în vreme ce camera de jos reoglindează voința poporului și e responsabilă alegătorilor. — În sesiunea de toamnă — și Gladstone — se vor aduce în discuțiune mijloacele, prin care să se poată pune capăt stagnațiunii în legislativă. 500 de peeri nu e iertată să împiedece voința națiunii, și camera lordurilor, prin rezistența ei, a făcută erăși actuală cestiunea dreptului ei de existență.

Națiunea politică și naționalitățile.

Este de remarcată ceea ce scrie foia guvernamentală, „Pester Lloyd“ dela 30 Sept., în articolul de fond, cu privire la plângerea opozițiunii, că „națiunea maghiară“ n'a fost amintită în răspunsurile maiestatică dela Boroș-Sebiș. Etă ce dice numita foie din cuvânt în cuvânt:

„Unu alu treilea gravament face guvernului imputarea, că într'unul din răspunsurile regesci dela Boroș-Sebiș națiunea ungară a fost înșirată între „naționalități“. Ei, acesta s'a întâmplat în adevăr, d'ar nu putem nici-decum înțelege, cum se poate face dintr'asta unu gravament. În comisiunea petiționară guvernul a accontat, cu totu dreptul, că numărul legilor ale statului și încă și mai mulți scriitori buni patrioți — numim între aceștia pe Secheny și Kossuth — vorbesc de *naționalitatea maghiară*, fără ca să-i fi venit în minte de a vedea în aceasta unu sacrilegiu.

Pentru întregirea acestui argument noi ne vom provoca la una din legile noastre fundamentale, la art. de lege 44 din

1868, privitoare la egala îndreptățire a naționalităților. Această lege se introduce cu următoarea propozițiune: „Deorece cetățenii de stat ai Ungariei *toți laolaltă* și în conformitate cu principiile fundamentale ale constituției, formeză în privința politică una națiune, *națiunea ungară* nedivisibilă și unitară, din care face parte *fiducare* cetățenii, alu patriei, *ori de ce naționalitate s'ar fi*, ca membru egal îndreptățit.....“

Etă d'ar, că în această privință cea mai competentă lege, contradistinge lămurit, între diferitele *naționalități* ale țării și între unitatea lor politică, *națiunea*. Națiunea ungară este unu conceptu colectiv, o unitate mai înaltă ale cărei subunități sunt diferitele popore ale țării. Regele a admoniat deci în Boroș-Sebiș pe Români, îndrumându-i de-a trăi în amicitie cu „celelalte naționalități“. Ce este într'asta gravaminos? Folosirea expresiunii: „cu națiunea ungară“, ar fi fost în cazul acesta o absurditate, căci de națiunea ungară se ținu și cetățenii de limba română, precum am arătat din textul clar alu legii de naționalitate.

Și acestu așa numit „gravament“, nu este d'ar alta, decât unu joc de cuvinte! „Naționalitate“ este unu conceptu etnografic, „națiune“ unu conceptu politic, și este priu urmare nelogic, de-a voi să substituezi cuvântul din urmă cu celu dintâiu. Englezul e de sigur totu așa de mândru pe nămulu său, ca și ori care dintre politicii noștri gravaminali. Cu toate acestea recunosc bucuros, că rassa engleză, toamai așa ca și cea scoțiană și cea valisă, este numai o naționalitate a națiunii britanice.

Așa susține acum, spre surprinderea noastră, foia guvernamentală. D'ar în fond ea însăși cugetă, ca și foile opozițiionale și ca toți Ungurii șovinisti, că adevărul aici în Ungaria concade de faptu conceptul națiunii politice cu acela alu națiunii maghiare genetice. Vestitul și din codul penalu privitoru la agitațiune, vorbește erăși numai de naționalitate, și totuși procurorii unguresci vinu înainte mereu cu națiunea și cu statul, er „Pester Lloyd“ nu va dice, că Jeszenszky e mai puțin guvernamental decât elu?!

Nu este d'ar totul, decât unu joc de cuvinte. Șovinistii unguri au pierdut de multu totu simțulu pentru distincțiunile mai subtile legale. Ei cu toții stau sub influința morală a forții brutale cu care se impune naționalităților supremația lor. Astăzi cei dela „P. Lloyd“ se provocă la § 1 alu legii de naționalitate, ca să scape din încurcatură, er mâne voru dice, ca de nenumărate ori, că această lege ne obligă

pe nevinovatu își așteptau aceștia ochii asupra lui.

Franciscu i-a privit unu momentu în tăcere, apoi de odată se petrecu o schimbare mistică în interiorul său. Inima sa de piatră se topi la această privelișce, unde erăși se vedea tineru, ochii săi începură a lăcrima și o unu adeno suspin se depărta de acolo. Acum îi veni erăși în minte senzațiunea de de-asupra usei soalei și își dice: „Nu va fi, deja prea târziu? Puté-voi și eu, ca alți oameni cinstiți, să mușcu într'o bucată de pâne neagră și să dormu liniștitu? Nu mă va recunoscé vr'unu detectiv?*) Barba mea rasă va crește erăși. Ar fi totuși forțe tristă, decât în acestu mare orașu n'ar puté omul să afe lucru. Pretutindeni se clădesc și zidurilor le trebuie hamali, 3 francoi pe di, atata încă nu mi-am câștigată nici-odată cinstitu. Voiescu d'ar numai, ca poliția, să mă lase în pace“.

Franciscu și-a și esecutat hotărârea, și în timp de trei luni se făcuse altu om. Mășterulu, pentru care lucra, dicea, că este celu mai bunu muncitoru alu său. După-oc

de dimineța până seara sta în sora și căra cărămiși și varu, seara îi erau picioarele ca plumbul și mâinile îi ardeau, ca și când le-ar fi băgat în foc; d'ar totuși elu era mulțumit cu sine și mândru își aducea acasă banii câștigați cinstitu. Acuma putea să îi umble pe afară, fără de frică, căci deoparte varul și prafulu de cărămidă îl făceau să nu-lu mai potă cunoște, de altă parte poliția pe adevărații lucrători nu-i prea supraveghia. Elu durmea fără grije — era liberu.

Multu așteptata recompensă pentru întorcerea sa sosi în cele din urmă — elu își găsi unu amic. Acesta era unu zidar, ca și d'nsul, cu numele Savinien și venise seracu lipitu la Paris. Franciscu îl iubea, pentru-că avea o față sănătoasă și rumea și pentru onestitatea lui, c'unu cuvântu pentru toate acele însușiri, ce elu le pierduse de multu. Savinien bucuros se lăsa să fiă condus de amiculu său mai bătrân, d'ar din cauza de economie, ei amândoi trebuiră să mai primescă în camera lor mică, d'ar curățică. Inca unu alu treilea soțu, care era totu lucrătoru.

(Va urma.)

pe toți să fim Unguri. Alotria șovinistice, și nimic mai mult!

Engltera și Irlanda.

Din incidentul respingerei bilului Homerule din partea lordurilor, este la loc să facem o repriză istorică asupra istoriei suferințelor Irlandei o istorie a suferințelor, căreia aceea a persecuției Jidovilor în evul mediu, nu multă stă înderăt.

Înainte de șapte vécuri când regele Edward a debarcat în Irlanda, avea cu sine numai 6000 de cavaleri pentru cucerirea insulei. Elu vedu, că prea puțini oameni și se folosi de unu mijlocu șiret. Pe vremea aceea era în vigoare în Irlanda legea numită *Clan**, după care poporul fi-cărui Clan avea în posesiune țera, er căpitanulu căpeta numai o parte însemnată din venitu, pentru care elu avea să se îngrijescă de apărarea Clanului. Regele englezu trimise căpitanilor solia, că fi-care, care fără rezistență va recunosc suveranitatea engleză, va căpeta dreptu remunerațiune olandu, în fruntea căruia stă, ca proprietate. Acestu mijlocu a succés și de aici se începe *miseria agrară*. Deocă populațiunea unu clanu s'a revoltat, regele trimite căpitanulu ajutoru „cavalerescu“. D'ar nu era în interesul Angliei de a lăsa pe căpitanii în proprietatea pământurilor și în scurtu fură depropriați sub pretextulu acușațiunii de înaltă tradară, ridicate în contra lor de juristulu coronei engleze, adese-ori pentru cauze de nimica. Țera se dădea atunci Englezilor. Mai târziu confiscățiunile s'au continuat sub diferite pretexte, așa că sub domnia reginei Elisabeta șapte părți din optu erau pământuri confiscate. Miseria țeranilor creștea așa de tare și aroganța cuceritorilor era atât de neindurată, încatu „delicatul“ poetu englezu Spencer, dice într'o epistolă, că ocaziunea unei cavalcade de nopte în Irlanda, a vedutu *bărbați, femei și copii cari eșiau din pădură și tărându-se pe genunchi, căci de slab nu puteau sta pe picioare* — veniau să ceră elemosină. În urma acesta elu nu sciu a recomanda altu mijlocu, cu care să se scape de Irlandezi, decât: „să le opréscă pe unu anu întregu agronomia și prăsirea vitelor“ — adevărul că se i lase să péra de fome!

Pe timpul, când după răsbele Stuartilor Anglia rămăsese înderăt în industrie, er Irlanda făcuse progrese uimitore, pe pământulu englezu se nascu o mare jalușie. Când veni așadere primul rege Orange din Hollanda, îndat s'a gândit, să exploateze jalușia aceea. Și parlamentulu a acceptat următoarele biluri propuse de elu: Celu dintâiu interdise Irlandezilor manufactura de lână, prin ce 30,000 de oameni deveniră fără pâne. Unu alu doilea bilu interdise manufactura de iau, cu excepțiunea pânzei de ventrele. Unu alu treilea bilu opri Irlandezilor comerçiu pe baul gata cu coloniile, alu patrulea nu le ierta pescuitulu în propriile lor ape, afară decât erau pe năi engleze, cu căpitanii englezi și cu oameni englezi. Unu alu cincelea le opri ori ce esportu alu produselor lor și numărul șese sună: „*Nici unu catolic irlandez nu poté să țină, decât unu calu, er acela să nu fiă mai prețiosu de 5 f. sterlingi și e obligat a-lu du imediatu unu englezu ori irlandezu protestantu pe lângă primirea sumei amintite*“.

Așa s'a împedat industria irlandeză până la jumătatea a doua a vécului trecut, er poporul a devenit nepăsător, descurajatu și din ce în ce mai seracu. Deocă ioc și olo se întâmpla vr'o răsoală, se spânzurau, și ca tréba să mergă mai bine, furcile se purtau pe rôte dintr'unu locu în altu.

„Parlamentu irlandezu“ era numai pe la finea secolului trecut și și acela n'a trăit, decât 12 ani, nu era însă alesu de popor, ci compus în majoritatea sa din domni de pământ și aderenții lor ori de alți favoriți ai Angliei. Ca să se aducă parlamentulu acesta la sinucidere prin o

*) Clan, cu vécultu celtic — 12 milia.

uniune cu parlamentulu britic, a fost lipsă de 1,300,000 f. sterlingi și afară de aceea o grămadă de peșuni și ofioi frumoșe pentru consăngei. Datoria națională irlandeză era atunci numai de 4 milioane p. sterlingi. Națiunea irlandeză a fost insultată pe deasupra încă și cu aceea, că suma de corumpere de mai sus *li-s'a adăsat la datoria națională*. Afară de aceea prin uniunea cu Anglia, Irlanda a devenit părtaș și la datoria națională britică.

Înainte de a fi votat parlamentulu irlandezu pentru „Uniune“, din partea engleză s'a promis, că în viitoru Irlandezii voru căpeta funcțiuni publice, și că în cabinetu toamai așa voru ave locu, ca și Englezii și Scoții. D'ar promisiunea aceea a trecut o sută de ani și numărul totalu alu Irlandezilor, cari în cele 30 de cabinete au ocupat funcțiune se ridică la trei! Și ce se ține de funcțiunile de onore în însăși Irlanda, cum erau așa numiți „*judecatori de pace*“, ou tôte că *trei părți a populațiunii irlandeze este catolică, numai 166 judecatori de pace catolici au fost numiți de vice-regi*, în vreme ce *protestanți 1002*, în mare parte dușman de mörte ai catolicilor, așa că între judecatori și părțile litigante totdeuna domnea o mare neîncredere.

Și totuși Anglia aștepta „lealitate multumitoare“ pentru nedreptățile de sute de ani. D'ar regula de lege romană dice: „*Injuria longitudine temporis jus fieri non potest*!“ Nu tiranii și despoții asiatici au comis tiraniile cele mari, ci parlamentulu celu mai vechiu, „*mama parlamentelor*“, gentilemi culti au lovit în față umanitatea.

Lordulu Salisbury a spus, ca ministru președinte, despre poporul irlandezu, că e unu „popor hotentotu“. Nici astăzi nu lipsesc oameni culti, cari află tôte cele espuse mai sus de sine înțelese, căci d'ar „Irlanda e o țără cucerită“, er „canalia ileală“ a aceleia nu se poté tracta altfel. Copii irlandezi nu se instruă în școlile populare în istoria patriei lor. — Și acesta este o prohibițiune vechiă. Comentaru nu e de lipsă!

SCIRILE ȘILEI.

— 21 Septemvra.

O nouă teoriă istorică. Gazetele unguresci aduc vestea importantă, că scriitorul ungaru Leopoldu (!) Ováry a publicat în diarul neapolitanu „Il Mattino“ unu articolu asupra relațiilor dintre Maghiari și Români, în care între altele citează o relație a trimisului venețianu Pietro Duodo din anul 1591, în care s'ar dice că „Românii transilvăneni au emigrat din Valahia, fiind-că nu mai puteau suporta tirania Voivozilor“. De aci d. Leopoldu Ováry se grăbesce a trage concluzia, că Românii „nu sunt de cătu oșpeți în Transilvania“ și că prin urmare „n'au nici unu drept asupra acestei țări a coronei unguresci“ — Etă d'ar pe bietulu Pietro Duodo luat ca temei alu unei noue teorii istorice. Căptu țerani emigréză din Valahia pe vremea lui Mihaiu Vitezul și în decursu de vr'o 300 de ani acești „țerani nemulțumiți“ sporesc până la cifra respectabilă de două milioane și jumătate. Ce populație trebuie să fi avut Valahia pe vremea lui Pietro Duodo? Noi nu putem de cătu să felicităm pe diarul napolitanu „Il Mattino“ pentru noștimdele pe cari le servește cetitorilor.

—x—

„Vulturulu“ condamnatu. Foia umoristică din Oradea-mare, „Vulturulu“ redactat de d-lu Iustinu Ardeleanu a fost publicat o poezie intitulată „*Libertatea noastră*“, în care poezia procurorul a aflatu delictu politicu. I-a și intentat redactorulu unu procesu de presă, sub cuvântu că se ocupă cu politica, fără să fi depus cautiunea de 10,000 resp. 5.000 fl. marcă în art. XVIII. de lege din 1848. Tribunalulu din Oradea-mare a constatat delictu de presă și a condamnatu pe d-lu Ardeleanu la 60 fl. amendă, s'au 12 zile arest. Tabla regescă a schimbatu judecata tribunalulu achitându pe d-lu Ardeleanu, din motivulu, că poezia aceea nu cade în competența legii amintite. Curia la rândulu a confirmat judecata primei instanțe, că

*) Polițist secretu.

obedi, că legea respectivă, când cere cau-
șine dela foile de cuprinsu politicu, nu
face distincție între foi serioase și umoristice.
— Ore „Borsszem Jankó“ „Bolond Istók“ și alte foi umoristice maghiare au
ele cațiunea?
— x —

Fișpanu nou. În comitatul B-horului
s-a numit de fișpanu în locul baronului
Dory, demisionat, deputatul cercului elec-
toral românesc, **Aleșdu**, d-lă Ladislau
Beöthy. Beöthy și-a făcut studiile în Oradea
și Pojnău, ăr doctoratul juridic la uni-
versitatea din Budapesta. D-lă Beöthy este
abia în etate de 33 ani.
— x —

O școlă unică în felul ei va fi aceea
care se va deschide la Paris cu începere
dela 1 Octomvre, pentru magnetismul practi-
c și în care se vor învăța toate ramu-
rile științelor oculte. Școlarii vor primi,
după primul an de studii, o diplomă de
„magnetisori practici“, ăr după absolvirea
unui alt doilea an și după ținerea unei
dissertații asupra tratamentului magneti-
c al bolilor vor primi titlul de „doctori“
în științele oculte. Școlă, întemeiată de o
societate pentru magnetism, este, firesc,
o întreprindere particulară.
— x —

O istorie veselă de inveninare. Regele
Sârbiei, **Alexandru**, petrece de oât va timp
dispreună cu tatăl său Milan, la **Abbazia**.
Regele și exregele obișnușii a lua de-
junul în grădina hotelului „Quarnero“,
înjurându-l de suita lor. În una din zi-
le trecute societatea era deja așunată la
dejun, când Milan și Alexandru se în-
torceau dela prenblare. Alexandru a dîșu
tatălui său să dejunze singuri, căci dîșu
voiesc să ia mai înainte o baie. Intors
dela baie i s'a adus un fligénu cu ceai, din
care trăgéndu o înghițitură, o scăpă din
mână și făcu o față schimonosită. O in-
veninare! Suita se cuprinse de o panică grozavă,
de medicul și-a turnat din ceaiu în o altă
ciupcă și voia chiar s'o guste, când vine
hotelierul în fugă și dîșe: „Scusați, Majes-
tate, stau bunu cu capul, bucatarul a
făcut ceaiul din greșală cu apă de mare!“
Alexandru a fost cel dintăiu, care s'a
înșușit, Milan și-a îmbrățișat fiul și a
plănuș, ăr suita a scăpată de o mare
frică.
— x —

La serbările franco ruse. Diarele fran-
cose publică programul reprezentației de
gală, ce se va da la opera din Paris în
onorarea ofițerilor ruși. Se vor cânta acte
din diferite opere, după cari trupa întră,
în portă rusească, va cânta cântece rusești,
fără cari și inmulă Țarului. La sfârșit
va fi o apoteosă reprezentând înfrățirea
Franței cu Rusia sub egida păcii. Cei
mai eștiu locu pe galeria va costa 8 franci,
o lojă 1000 de franci.
— x —

Concertul Brennerberg. La dorința es-
primată din mai multe părți d-șora Irene
Brennerberg e aplecată a-și schimba
programa concertului astfel, că punctul
de armă „Airs hongrois“ de Ernst, să fiă
înlocuit cu „Zigeunerweisen“ de Sa-
ranos.
— x —

Concertul d-rei Laura Konopasek ne
dă o variațiune plăcută întru câtu de
multă nu mai aușisem o voce de mezzo
soprano. D-șora Konopasek are o voce,
care denotă o bună școlă, e melodiosă,
dulce, respicarea cuvintelor e foarte des-
tălată. Programul compus mai multu totu
din cântece scurte, a căroru textu foarte
deșteptă fu cântat cu multă petrunderă.
Când observa, că decă d-ra Konopasek ar
devolta câte-odată mai multă vioiciune în
cântare d-sale ar avé efectul și
mai mare. Ca toate astea piesa de **Loewe**:
„Die Mutter an der Wiege“, ia reușit per-
fectă. — Tinerele pianiste: **Elsa** și **Gretchen**
Ernst, cari și-au dat concursul la con-
cert și deastă dată ca și în rândul tre-
cut, au plăcut și s'u atrasă simpatia pu-
blicului. Concertista fu multă aplaudată,
cari și un frumos buchetu din partea
publicului. Acompaniarea foarte precisă o
dă de astă dată D-na **Leontina Reimesch**.

Avisu. Pentru spălatul și cârpitul
albitarilor de spitalu militar se primesc
oferte la termenul următor: spitalul din
M. Oșorheiu 3 Novembre, **Bistrița** 8 No-
vembre, **Orăștia** 13 Nov. c. Tot-deuna la
10 ore a. m. Ofertele se pot face în scris
sau verbalu. Deslușiri se pot căpăta la
spitalurile amintite.
— x —

Sinuciderea unui deputat maghiar.
Alexiu Bokross, deputat guvernamental
și vice-președinte al camerei, și-a luat
viața, aruncându-se din etagiul al doilea
al unei case din Budapesta. Bokross avea
mai înainte în Clușiu o cancelaria de ad-
vocat foarte căutată. În calitatea sa de ad-
vocat a avut să manipuleze, din înore-
drea unei contese, sume mari de lăsaméntu,
despre cari n'a dat socotă. Ajungéndu
la cunosința publică a fațerii, Bokross a
devenit în societate imposibil. El și s'a
prezentat alaltăieri în casina magnaților
din Budapesta, unde a fost primit de
totu rece. Primirea acosta, se dîșe, că în-
tr'atata l'a necăjit, înoată s'a hotărit a
se sinucide.
— x —

Crisă în Bulgaria.

În Bulgaria era până în timpul din ur-
mă liniște și pace, atătu în raporturile ei in-
terne cât și esterne politice. De-odată însă,
ca din senin, se ivesc unu noru negru pe
orizontul tinărului statu dela Dunăre. Nes-
pusu de mare senzația a produs în cerou-
curile politice și diplomatice unu articol
publicat de „Svoboda“, care acustă pe princi-
pale Ferdinandu, că conspiră cu oposi-
ția în contra lui Stambulov, și totodată
pune în prospectu isbuonirea războiului ci-
vilu deoă se va întempla căderea lui Stam-
bulov.
„Svoboda“ este organul actualului
ministru președinte bulgaru, dîșe se dîșe,
că el n'a avut cunosința prealabilă des-
pre apariția acestui articol. De aici se
crede, că articolul amintit se va des-
minti, însă acosta desmintire nu va schimba
nimicu în situațiunea precară demascată
deja, și crisa ocultă, va deveni așa dîșe
crisa publică.
— x —

Etă pe scurtu istoricul origenei a-
cestei crise:
Principesa **Clementina**, mama princi-
pelui Ferdinandu de Coburg, deja înainte
de căsătoria fiului ei, privea cu ochii răi
popularitatea lui Stambulov, ce mereu cre-
cea. — „Monsieur Stambulov“, dîșe odată
ea „est tout et le prince n'est rien“ (D-lă
Stambulov e totulu, ăr principele nimicu).
Este dîșe ușor de înțesu, că principesa,
care și adoră fiul, ea care și-a jertit în-
trăga ei avere pentru gloria și mărirea lui,
e jalusă pe autoritatea tronului, care a cos-
tat o multe sacrificii, și pe puterea de stă-
pănire. Acosta o vedea însuși Stambulov și
la ori-ce privilegiu își arăta elu omagiile sale
față de mama principelui. Imprejurarea
acosta a dat însă la aceea, că principele
Ferdinand apărea, ca protegiatul comun
al mamei sale și a ministrului său.
Dîșe se pare, că în sfârșit lui Stam-
bulov i s'a urit de-a mai lăsa principesei
Clementina influență directă asupra afa-
cărului publice. Ca să scape din acosta în-
cercătură mai ușor, a pus la cale urgi-
tarea căsătoriei principelui, influințând asu-
pra mamei acestuia, ca să-i dea mână li-
beră, în alegerea miresei. **Clementina** a în-
chis ochii și a lăsat, ca acosta să se și
întemple după voința lui.

Principesa-mamă, ca femeia cuminte,
indată după căsătoria fiului său a lăsat
terenul tinerei soții, fiindcă ea avea în-
credere în cuminița Mariei Luise. La în-
ceput mergeau toate bine, Maria Luise sim-
patisa cu Stambulov și totdeuna fi lua
parte, când machinațiunil politice aștau pe
principe contra ministrului său. Astfel
Stambulov căștigă și mai multu teren.

În fine însă se întemplă unu lucru, la
care nu s'ar fi gândit nime. Principele
Ferdinand se duse la înmormântarea lui Er-
nest Coburg. Acolo veni în atingere cu
conducătorii distincți ai partidei legitimiste
amici Rusiei, apoi și cu împăratul ger-
manu. Că ce a vorbit elu cu împăratul

Wilhelm, nu știe nime, dîșe principesa-mamă
a dîșu despre acosta înțelnire numai atătu,
că împăratul a făcutu observarea glumită:
„Și d-ta ai Bismarok-ul d-tale“.

Stambulov și amicii lui înțelegéndu
despre acosta, se dîșe, că a luat hotări-
rea să-și dea dimisia, ăr totu în timpul
acosta a apărut în „Svoboda“ articolul
despre care am făcut amintire mai sus,
care nu pôte, deoată să măie apa pe mōra
contrarilor săi politici.

Stambulov se află deci în mare crisa.
E neindoios, ce i dreptu, că până când el
va fi agreatu tinerei principese, nu-și va
pierde de totu terenul, însă foarte ușor
se pôte, ca unu micu complot de curte,
să-l răstorne pentru totdeuna de pe foto-
liul ministerialu — ăr în urma acosta crisa
va isbuoni cu totă siguritatea în Bul-
garia.
— x —

Societatea Albanesă Drita.

Duminea trecută a avut locu sfîn-
țirea drapelului societății Drita, la biserica
sf. Gheorge, din Bucuresci, în asistența unui
numeros public și a întregii societăți, în
frunte cu energicul președinte d. **Naciu** și
vice-președ. d-lă **Daia Lazaru**.

După ceremonia societatea, în frunte
cu drapelul și musica militară, au mers
la ambasadorul Turciei, unde d-lă preșe-
dinte **Naciu** a ținut următoarea alocuțiune:
„Frați Albanesi! În acostu palat
este reprezentat puternicul Imperiu Oto-
manu, condus cu atăta demnitate de glo-
riosul nostru Sultanu, bunul nostru pă-
rinte, **Abdul Hamid Chan II**, ale căru frum-
ose dispozițiuni culturale vor face în isto-
ria otomană epoca cea mai ilustră.“

„Națiunea noastră Albanesă, cea mai
credinciosă și mai devotată Sultanului și
imperului, le aduce așa dîșe căldurōse
omagi astă-zi 5 Septemvre 1893, cu oasia
ridicării și inaugurării în sinul României
a primului său stindardu cultural. Trăiesc
Majestatea sa Sultanu! Trăiesc Imperiul
Otomanu! Trăiesc Ministru nostru Chen-
sedin Bey“.

După aceea a mers la școlă Alba-
nesă, unde d-lă profesor **Predescu** a ară-
tat însemnătatea serbării, dovedind, că
oestiunea culturală albanesă este totu ast-
felu, ca și cea a Românilor din Balcani;
a îndemnat pe societate a merge înainte
fără șovăire.

În fine mergéndu și la palatul re-
galu, d-lă președinte **Naciu** a pronunțat urmă-
toarele cuvinte:
„Frați Albanesi! Ne oprim puțin
în acostu locu.
„Aci este înălțat gloriosul Tron
al Regatului Român; pe elu stă ilustra
dinastia de Hohenzolern.“

„Nobilul popor român ne-a dat
ospitalitate, ne-a iubit și ne-a adoptat.
„Națiunea albanesă, care ridică și
inaugură astă-zi 5 Septemvre 93 primul
stindardu cultural, în sinul României,
aduce dîșe căldurōse omagi binefăcători-
lor săi, și le va purta eternă recunos-
cință. Trăiesc Regatul României.“ După
care societatea a plecat spre grădina
Villa Baicoianu (de lângă Filaret), unde
ajungéndu, imediat a fost fotografiat.

La ora 12 și jum. a avut locu unu
micu banchetu, la care s'au ținut mai
multe toasturi. După finirea mesei, au în-
ceput dansurile române și albanese în
sunetul muzicii militare, și acosta petre-
cere frumoasă a ținut până după ora
2 după mequle nopții.

Literatură.
Au apărut:
„Istoria universală“ pentru uslu școl-
loru secundare, de **Vasile Goldișu**, profe-
soru. Volumul II, Evul mediu. Are 70 de
ilustrațiuni. Editura librării N. I. Ciuru,
ăr Tipografia A. Mureșianu, Brașovu. Pre-
țulu unui exemplar: corōne: 2.50 fl., 1.25.
— x —

Vița la Mahala este titlul unui vo-
lum, ce va apăre la 1 Octomvre în Bu-
curesci, din pēna spiritualului oronicaru
Marionu (Marinescu) alu celor mai cetite
ziare din Bucuresci. D-lă **Marionu** își va

tipări toate scrierile sale: novele originale,
cantaone comice, poezii etc., ăr primul
volum va apăre sub titlul de mai sus
și va cuprinde minunatele schițe privitoare
la viața de mahala din Bucuresci. Reco-
mandăm binevoitōrei atențiuni a publi-
coului aceste scrieri, aprețiate și gustate
mult de societatea fraților noștri din Ro-
mânia liberă.
— x —

„Cantulu în școlă populară“, de **Iuliu**
Popu, învățator în Năsăudu. Teoria, praxă
și cântări. Gherla, proprietatea, editura și
tiparul Tipografiei „Aurora“ A. Todoranu,
1893. Broșura acosta, formată 8° mare, cu-
prinde 78 pagine, tipar legibil, și-și dă
silința a arăta normele după cari ar fi să
se propună cantulu în școlă populară. Este
un început bunisori în direcțiunea acosta.
Prețulu broșurei nu ni se arată.
— x —

Schițe, este titlul unui micu broșur,
ce-a apărut zilele acestea în Editura Li-
brării Ciuru și în Tipografia A. Mureșianu,
Brașovu. Broșura elegantă cuprinde
patru schițe interesante („În plasă“, „În
baltă“, „Cale grea“, „La code“ și „La căr-
ciuma lui Tiriplicu“), alu căroru autor e
d-lă profesor din loșu **Ionu C. Panțu**,
prea bine cunoscut publicului cetitoru din
diversele sale scrieri literare. Prețulu unui
exemplar 30 cr.
— x —

În editura tipografiei H. Goldner din
Iasi au apărut:

Primul volum din „Antologia latină“
său „Flōrea poezilor și prosatorilor stre-
ini“, de **Xenophon C. Georgiu**. Alu doilea
volum e pus de ja sub tipar și va apăre
în curēndu. Prețulu 3 lei său 1 fl. 50 cr.

„Antologia Română“, de **Miron Pom-
piliu** pentru școlele secundare de ambe se-
xele. Prețulu 2 lei 50 ban, său 1 fl. 25 cr.

„Marele dicționar latin-român“
complet, lucrat după cei mai buni lexi-
cografi, de **Ioan Nădejde**, profesor în Iasi.
Prețulu unui exemplar 10 lei, său 5 fl. De
vëndare la toate librării din România.

„ALBINA“ institutu de credit și de economii

Filiala Brașovu.
Conspectulu operațiunilor de casă în luna
lui Septemvre 1893.

Intrate:

Număraru cu 1 Sept. 1893	fl. 11533.37
Depunerī spre fructificare	123673.16
Cambii răscumpărate	70311.40
Conturi curente	129391.79
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	9353.10
Imprumuturi pe produse	3099.—
Monetă	5188.90
Interese și provisiuni	5958.18
Comisiuni	6484.58
Diverse	4467.42
	fl. 369460.90

Esitate:

Depunerī spre fructificare	fl. 106387.23
Cambii escomptate	80785.98
Conturi curente	131938.23
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	15216.—
Imprumuturi pe produse	90.—
Monetă	13617.41
Comisiuni	1341.—
Interese și provisiuni	9021.31
Diverse	3092.19
Spese și salare	962.87
Numerarū cu 30 Sept.	7008.68
	fl. 369460.90

V. Bologa m. p. dirigentu.

N. P. Petrescu m. p. adjunctu.

V. Uvegeșu m. p. comptabilu.

Sciri telegrafice.

Praga, 3 Octomvre. Manifestulu
Cehiloru tineri s'a publicat în totă
Boemia, afară de Praga. Elu protestă
tăză în contra stării excepționale
nelegale și dîșe, că națiunei cehice
nu-i rămâne altu mijlocu, decătu de
a face cea mai energică opozițiune
principiară regimului, care prin po-
litica sa fatală a produs atăta amă-
răciune în țeră.

Proprietarū: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactoru responsabilu: **Gregoriu Maionu.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Septembrie 1893.

Table of exchange rates for various currencies and goods in Vienna, including gold, silver, and different types of bonds.

Cursul pieței Braşov.

Din 3 Septembrie 1893.

Table of market prices for various commodities in Braşov, such as banknotes, silver, and different types of flour.

Avis

Am aflat de bine, a incunostiinta On. publicu romanescu si cu deosebire vechia mea clientela, ca stirea lasita, ca si candu eu m'as...

Cu deosebita stimă Iosif Puscariu, avocat publicu.

235,5-5

Numere singuratiche din 'Gazeta Transilvaniei' a 5 cr. se potu cumpara in libraria Nicolae Ciureu, si in tutungeira I. Gross.

Advertisement for Mariazeller stomach medicine, featuring a logo and text describing its benefits for various stomach ailments.

Advertisement for Elixirul Godineau, a medicinal product for various ailments, with contact information for pharmacies in Cluj and Tulcea.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale caili ferate de stat r. u. valabilu din 1 Maiu 1893.

Large railway schedule table with multiple columns for different routes (Budapest-Predeal, Predeal-Budapest, etc.) and rows for various stations and train types.

Nota: Numerii incadrati cu linii grose insemnaza orele de noapte.